

Возможности развития специализации и кооперирования, издержки производства и показатели использования живого труда и оборудования зависят от типа организации производства. Тип производства специализации определяется специализацией рабочих мест, формой связи различных операций по времени и пространству, сложностью и устойчивой номенклатурой продукции, размерами ее выпуска.

В заключении можно сделать вывод, что постоянное усложнение ситуации на рынке, экономическое изменение, снижение нормы прибыли заставляют предприятия проводить масштабные исследования возможностей повышения эффективности деятельности предприятия.

Организация производства – это единство структур и продуктов производства, и процесса функционирования системы в соответствии с ее миссией по переработке входа системы в её выход с целью выпуска конкурентоспособного товара.

Список литературы

1. Титов В. И. Экономика предприятия : Учебник. М. : Эксмо, 2008. 416 с.
2. Хунгуреева И. П., Шабыкова Н. Э., Унгаева И. Ю. Экономика предприятия : учебное пособие. Улан-Удэ : Изд-во ВСГТУ, 2004. 240 с.
3. Бигель Дж. Управление производством. М., 1972. 60 с.
4. Организация производства и управления предприятием ; под. ред. Турцовой О.Г, 2004. 40 с.
5. Баринов В. А., Харченко В. Л. Стратегический менеджмент : учебник. Институт экономики и финансов «Синергия». М. : Инфра-М, 2005. 237с.

УДК 316.422

Косенко А. В., к.е.н , професор

Болюх І. О., студентка

Перерва П. Г., д.е.н., професор, завідувач кафедри

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕОРІЙ

Передумовами виникнення інноваційних теорій є теорії циклічності економічного розвитку. *Циклічність* – це рух від однієї макроекономічної рівноваги до іншої в масштабах щонайменше національної економіки. Епіцентром циклічного руху є криза, у якій поєднуються межа та імпульс зростання економіки.

Відповідно до теорії циклічності в еволюції людського суспільства виділяється сім цивілізацій: неолітична (кам'яний вік), тривалістю 30–35 століть; східно–рабовласницька (бронзовий вік), тривалістю 20–23 сторіччя; антична (залізний вік), тривалістю 12–13 століть; ранньофеодальна, тривалістю 7 століть; перед індустріальна, тривалістю 4–5 століть; індустріальна, тривалістю 2–3 століття; постіндустріальна, тривалістю 1–3 століття.

Кожен з розглянутих гіперциклів має свою тривалість і фази: зародження цивілізації, її розвиток по висхідній, досягнення розквіту, спад і руйнування, що одночасно збігається з початком наступної, більш прогресивної цивілізації. Поряд з загальними закономірностями в циклічному розвитку кожна із цивілізацій має і свою особисту частку, яка властива саме даному історичному етапу розвитку.

Сучасні вчені на підставі статистичного аналізу повної хронології наукових подій, починаючи із Древнього Сходу й закінчуючи нашими днями, побудували залежність темпів росту науки від географічного місця й історичного етапу. У результаті цього аналізу була виявлена циклічність у розвитку науки обсягом у 2000 років. Було виділено п'ять наукових цивілізацій: давньоєгипетський цикл (3000 р. до н.е. – 1000 р. до н.е.); античний цикл (1500 р. до н.е. – 500 р. до н.е.); східний цикл (500 р. до н.е. – 2500 р.); слов'янський цикл (1000 р. – 3000 р.).

Кожен цикл складається із чотирьох етапів по 500 років: ознайомчий (дитинство), початковий (юність), творчий (зрілість), підсумковий (старість). Вчені довели, що основний розвиток науки відбувається тільки локалізовано в географічному просторі й тільки на третьому 500-річному етапі кожного циклу. Між етапами бурхливого розвитку науки виявлені періоди затишку тривалістю від 500 до 1000 років. Особливим є 2000 рік, у якому одночасно закінчився Західноєвропейський цикл і стартував творчий період Слов'янського циклу.

Серед теорій циклічності інноваційного розвитку слід виділити наступні, як найбільш поширені в якості основних і базуються на наступних постулатах [1–14].

1. *Теорія циклічних економічних криз К. Маркса*: циклічний рух економіки пояснюється середнім терміном життя основного капіталу, вкладеного у засоби виробництва (8–12 років); виникнення криз пов'язано з процесом перенакопичення основного капіталу; технічний прогрес – результат наукової роботи винахідників, які розробляють нові конструкції суто на основі бажання матеріалізувати свій талант, пізнаючи закони природи; кожен цикл складається з чотирьох фаз: криза, депресія, поживлення, підйом.

Маркс, як і більшість його послідовників, вважав причинами циклічності економічного розвитку зовнішні події. Технічний прогрес він пояснював результатом наукової роботи винахідників, які розробляють нові конструкції суто на основі бажання матеріалізувати свій талант, пізнаючи закони природи.

2. *Теорія М. І. Туган-Барановського на основі аналізу промислових циклів Англії*: у товарному виробництві безперервний, поступальний розвиток виробництва можливий тільки при дотриманні певної пропорції в суспільному виробництві; процес виробництва детермінує процес споживання через механізм нагромадження капіталу та його інвестування в нові технології та виробництво; циклічність економічного розвитку визначається обмеженістю позичкового капіталу та особливостями його інвестування в капітальні товари; при кожному «повороті гвинтоподібної лінії, якою можна графічно зобразити рух капіталістичного прогресу, промисловість країни не повертається до висхідного пункту, а піднімається все вище й вище»; періодичне чергування

пожвавлення і застою торгівлі в капіталістичному господарстві неминуче за умов неорганізованого виробництва та швидкого накопичення вільного капіталу; циклічний рух кон'юнктури проявляється в зміні цін на товари (основний вид сировини, що йде на створення основних засобів виробництва) та русі дисконтного проценту; шляхи подолання економічних циклів – активізація інвестиційної та соціальної політик.

3. *Теорія довгих хвиль М. Д. Кондратьєва*: причини виникнення довгих хвиль: нововведення, війни та революції, відкриття нових ринків, збільшення запасів золота, тощо; оновлення «основних матеріальних благ» відбувається не плавно, а стрибками, і є матеріальною основою великих циклів; траєкторією рівноваги економічного зростання (тренд) визначають два основні показники: швидкість оновлення виробничих фондів та ефективність нововведень; науково-технічні зміни – це закономірність, а не сукупність випадкових явищ; існує три види рівноваги: а) рівновага «першого порядку»: між ринковим попитом і пропозицією; відхилення від неї породжуються короткотерміновими коливаннями тривалістю 3–3,5 років; б) рівновага «другого порядку»: досягається в процесі формування цін виробництва шляхом міжгалузевого переливу капіталу, що вкладається в обладнання, відхилення від неї породжуються середньо-терміновими коливаннями тривалістю 5–7 років; в) рівновага «третього порядку»: стосується «основних капітальних благ, до яких належать промислові споруди, інфраструктура промисловості, а також кваліфікована робоча сила, що обслуговує цей технічний спосіб виробництва (цикл триває 40–60 років); причини технологічних змін: запити виробництва та створення таких умов, за яких упровадження нових технічних засобів, використання винаходів стає можливим; існує взаємозв'язок довгих хвиль з технічним розвитком виробництва, а саме з НТП.

Однак М. Кондратьєв не зміг повною мірою пояснити причини інтересу підприємців до нових технологій у певні періоди, з'ясувати мотивацію залучення радикальних нововведень у виробничу діяльність суб'єктів господарювання. Відсутність цієї ланки в механізмі циклічних коливань економічного розвитку спонукала до подальших досліджень, результатом яких стали інноваційні теорії технологічних змін.

Список літератури

1. Pererva P. G. Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. Kharkiv-Miskolc : NTU «KhPI», 2012. 668 p.
2. Перерва П. Г., Коциски Д., Верес Шомоши М., Кобелева Т. А. Комплаєнс програма промислового підприємства. Харьков-Мишкольц : ООО «Планета-принт», 2019. 689 с.
3. Перерва П. Г. Комплаєнс-програма промислового підприємства: сутність и задачи. *Вісник Національного технічного університету «ХПІ»*. Серія: «Економічні науки» : зб. наук. пр. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. № 24 (1246). С. 153–158.
4. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ В. Л., ПЕРЕРВА П. Г., КОБЕЛЕВА Т. О. Банкротство, санація та реструктуризація підприємства як економічні категорії антикризового управління.

Вісник Національного технічного університету «ХПІ». Харків : НТУ «ХПІ», 2015. № 59 (1168). С. 148–152.

5. Ткачова Н. П., Перерва П. Г. Розвиток методів аналізу фактичного стану конкурентних переваг підприємства. *Економіка розвитку*. 2011. № 4. С. 116–120.

6. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Новые технологические системы: качество, потребность, эффективность. К. : Наукова думка, 1989. 176 с.

7. Перерва П. Г. Самомаркетинг менеджера и бизнесмена. Ростов н/Д : Феникс, 2003. 592 с.

8. Kocziszky György, Somosi M. Veres, Kobieliava T. O. Reputational compliance. *Дослідження та оптимізація економ. процесів «Оптимум–2017»* : тр. 13-ї Міжнар. конф. Харків : НТУ «ХПІ», 2017. С. 140–143.

9. Перерва П. Г. та ін. Управління персоналом та економіка праці : навч. посібник ; ред. М. І. Погорелов та ін. ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : НТУ «ХПІ», 2015. 521 с.

10. Старостіна А. О. Маркетинг: теорія, світовий досвід, українська практика : підруч. К. : Знання, 2009. 1070 с.

11. Погорелов И. Н. и др. Экономика и организация труда. Харьков : Фактор, 2007. 640 с.

12. Перерва П. Г. Трудоустройство без проблем (искусство самомаркетинга). Харьков : Фактор, 2009. 480 с.

13. Гончарова Н. П., Перерва П. Г., Яковлев А. И. Маркетинг инновационного процесса : учебное пособие. К. : ВИРА-Р, 1998. 267 с.

14. Перерва П. Г. Управление маркетингом на машиностроительном предприятии : учеб. пособие. Харьков : «Основа», 1993. 288 с.

УДК 664:006.063:637.524

Косенко О. П., д.е.н., професор

Матросова В. О., к.е.н., професор

Кобелєв В. М., к.е.н, доцент

Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», м. Харків, Україна

МІЖНАРОДНІ СИСТЕМИ ЯКОСТІ ТА ЇХ СЕРТИФІКАЦІЯ

Розглядаючи систему якості як сукупність організаційних структур, методик і ресурсів, що необхідні для здійснення загального управління якістю, слід відзначити її як складову частину загальної системи управління організації. Вона повинна створювати у керівництва організації і (або) у споживача впевненість в тому, що продукція буде відповідати встановленим вимогам до її якості. При цьому масштаб системи якості повинен відповідати завданням організації в сфері якості (політики організації в області якості), а витрати на її створення та функціонування не повинні перевищувати «позитивного ефекту» від експлуатації або споживання продукції.

Система якості повинна бути документована в такій мірі, щоб бути легко